THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —

251-253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mai Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

צו דער „קענעדיען דזשואיש קאמיטע" און פאלקס־פערבאנד פון קענעדער אידען

אונזערע היינטיגע ווערטער זענען געציעלט צו די פיהרער פון ביי־דע ארגאניזאציאנען, וועמענס נעמען זענען דערמאהנט אין דער אויבער־שריפט.

מיר ווענדען זיך צו דיזע ביידע ארגאניזאציאנען, אין קיינע אנ־דערע, ווייל די זענען דאך די צוויי הויפט צדדים, ארום וועלכע דער ברו־דער־קריעג קומט שוין פאר, זיים די לעצטע צעהן חדשים.

יעדע ידיעה וועלכע דערגרייכט אונז וועגען דעם שיקזאל פון אונזער פאלק אין די מלחמה־געגענדען, ווייסט נאר פון טרויעריגקייט צו דער־צעהלען.

די אידישע זיהן און טעכטער ליידען ניט נור פון דער מלחמה, דאס וואס מיז נויטווענדיגערווייזע זיין דער רעזולטאט פון די מיליטערישע אפע־ראציעס, נאר זיי ליידען דירעקט אויך פון דעם, וואס זיי זענען מיט־גליעדער פונ'ם אידישען פאלק, קינדער פון דער אידישער נאציע.

אין פוילען אדער אין ליטא, אין קורלאנד אדער אין גאליציען, אין דער בוקאווינא אדער אין רומעניען, איבעראל קומט זיי אים צו טרינקען דעם מלחמה־בעכער ביז'ן גרונד, איבעראל טראגען זיי ניט נאר די מלחמה־לאסטען, נאר ספעציעלע רעכנונגען ווערען נאך געפיהרט פאר די אידישע בירגער, אין טייער, זעהר טייער, צאהלען די אידישע קינדער פאר דעם.

צו דער געגענד ווערט רעניערט פון רוסלאנד אדער פון עסטריך־דייטשלאנד, תמיד ווערען בעזונדערע חשבונות געפיהרט פאר די אידען, איטער צו מזיען די אידען איטשטעהן די בעזונדערע „איינאהמס־געוועצען".

א שווערען, א שרעקליכען מאמענט לעבט יעצט איבער דאס אידי־שע פאלק.

קענען זיי, דיזע אומגליקליכע מלחמה־קרכנות, מיט אייגענע קרעפטען זיך העלפען? אויף דעם איז איין ענטפער פארהאן. די אידי־שע עקזיסטענץ שטעהט אין געפאהר, אויב די אידען פון דער זייט ים, וועלען ניט קומען צו הילף.

דעם אידישען פאלק פעהלט רעכט, און דאס מוזען זעהן פאר זיי צו בעקומען יענע גליקליכע, וועלכע קענען דאס ביי ארגאניזירטער טהע־טיגקייט דערגרייכען.

פאר דער ווייטערדיגער אידישער עקזיסטענץ איז נויטווענדיג, אז א סוף זאל געמאכט ווערען צו דער ביז־יעצטיגער שתדלנות פאליטיק, און א שטאלצע פאדערונג פון אן ארגאניזירט אידענטהום זאל קומען.

דאס האבען פערשטאנען די אידען פון אלע יענע וועלט־טהיילען, וועלכע געפינען זיך אין א גינסטיגער לאגע, און איבעראל ווערט פאר־ברייט, אז דאס אידישע געזאמטע ווערט זאל זיין וואס שטארקער און ווירקזאמער.

אין איטאליען, און אין סקאנדינאוויען, אין די פעראייניגטע שטאאר־טען און אין דרום אמעריקא, געהט יעצט אן א פיבערהאפטע טהעטיגקייט פאר דער אידישער זאך, פאר די אידישע אינטערעסען.

אנדערש איז אבער אין קענעדע, אין יענעם אידישען ישוב, וועל־כער אבוואהל ער צעהלט ניט מעהר זיי הונדערט און פופציג טויזענד נפשות, קען אבער פיעל איפטהאן פאר די אידישע ציעלען, דורך דעם, וואס דיזער אידישער ישוב איז אן ענגליש־אידישער, דורך דעם, וואס די אידען זענען ענגלישע בירגער, און שוין דורך דעם אליין א טהייל פון די מעכטיגע „עלייעס".

פיעל, זעהר פיעל קענען די קענעדער אידען איפטהאן, אב־וואהל קליין אין צאהל, פאר די אידישע אינטערעסען.

הערשט אבער א ברודער־מחנה, און די טהעטיגקייט וועלכע האט געדארפט געווידמעט ווערען פאר ארבייט, ווערט גאר אבגעגעבען פאר פערהיידנען אדער כעזיעגען איי נעם אדער דעם צוויטען צד.

א יאהר שוין זיי דער ברודער־קריעג פלאקערט צווישען די קענע־דער אידען, און אין משך פון דיזער צייט, האט קיין איי־נער פון די צוויי צדדים גאר ניט געטהון עטוואס פראדוקטיוועס פאר די ברענענדע אידישע אינטערעסען, און דאס גאנצע יאהר איז פערגומען געווען מיט קליינליכע קריגעריען, אפטמאהל גאנץ פערזענליכע

אויב די פיהרער פון ביידע צדדים זענען מיט דער מיינונג, אז דאס אונ די פאסענדסטע טהעטיגקייט, דאן זענען אונזערע ווערטער צו זיי ניט געציעלט, דאן זאלען זיי פארזעצען ווייטער צו טרייבען דעם שדים־מאנען ביי די אפענע קברים פון די אידישע קרישים.

ביי אונז איז אבער ניטא דער קלענסטער פעדאכט, אז די פיהרער פון וועלכען עס איז צה, זאלען וועלען פארזעצען ווייטער רוציען בלוטיגען שפיעל.

צוליעב די אידישע קרישים, מוז פריעדען אריינטרעטען.

ניט ווייטיג איז, וועלכער צד איז געריכט אדער אומגערעכט, ביי־דע צדדים מוזען די קאמפס־שווערד אויסקלעגען, און זיך צוזאמענקומען פריעדליך, ניט צוליעב זיך זעלבסט, נאר אפילו צוליעב די אינטערעסען פון די קענעדער אידען, נאר צוליעב דאס פערגאסענע בלוט פון אונזערע הריגי מלכות.

———)::(———

מאנטרעאל איז געווען די שטאדט, וואו די מחלוקה איז ענט־שטאנען.

טאראנטא איז אין דער קריעגעריי בעטהיליגט געווען נור פאסיוו.

טאראנטא, די אידישע טאראנטא, האט די גאנצע צייט געמאכט אלע פערזוכען פאר פריעדען. זיי האבען זיך אבער ניט איינגעגעבען.

יעצט איז געמאכט געוואָרען א נייער פערזוך פאר פריעדען, דורך דער גרינדונג פונ'ם טאראנטער קאמיטעט.

ווען דיזע שורות ווערען געשריבען די מאנטרעאלער פיהרער, ווער־לען ביידע צדדים שוין אויך האבען די רעזולוציעס, אנגענומען און גוט געהייסען פון טויזענדער טאראנטער אידען. אין וועלכע זיי ווערען אויפ־געפאדערט ביז'ן 12־טען יוני צו שליסען פריעדען, און איינבערופען א דעמאקראטישען קאנגרעס.

מיר ווילען האפען, אז די פריעדענס רעזולוציע, וועט געפינען פון אייך די אויפטערקזאמסטע בעטראכטונג, און ביז דעם בעשטימטען דאַ־טום, וועלען מיר קענען אלעמען מודיע זיין, אז פריעדען צווישען די אי־דישע רייהען פון קענעדע איז געשלאסען געוואָרען.

וואָרפט אונזע יעדען פאראנטהייל אין פערזענליכע קריזיסעס, זאָ־לען די אידישע אינטערעסען, דאס אידישע פערגאסענע בלוט אייך שטעהן פאר די אייגען, און פריעדען וועט דאן מוזען זיין דער רעזולטאט.

ווייסט אז אויף אייער ענטפער וואַרטען די אידישע קהלות פון קע־נעדע, וועלכע ווילען ניט און קענען מעהר ניט צוזעהען דעם ברודער־קריעג, און דורשטען נאך טהאטען, טהאטען, וועלכע זאלען קענען פער־ווירקלעכען די אידישע לאגע, מעשים וואס זאלען פערגרינגערען דעם לאסט פון אידישע צרות.

דאס לעבענס ליעד

אב. גאלדבערג

שטייף קלאמערט זיך דער איד אן דאס לעבען, דער אינסטינקט פון זעלבסט ערהאלטונג איז אין דעם אידען זעהר שטארק ענטוויקעלט. עס איז דער אינס־טינקט, וואס רעגט אן אלע זיינע קרעפ־טען בעת צרה, וואס לערנט איהם זיך צו געוואהנען צו אלערליי אומשטענדען, זיך אקלאמאטיזירען אין די פערשיעדענע גע־גענדען. דעם אידען גלייכט מען אפט צו צו א ווערבע, וועלכע בויגט ארונטער דעם קאפ, ווען דער שטורם־ווינד שמייסט זי מיט זיינע ביטשען, אדער ווען דער נאס־רעגען וואשט זי אין זיין עאָרן, וועלכע אזוי שנעל אבער ווי די זונן ניט א בריה גלייכט זי צוריק אויס איהרע פון קעלט ערשטארטע גליעדער, ווארעמט זיך אויס אין דער ברכה־זונן אין ציהט זיך אויס אין איהר נאכצער הויך אין פלעכט ווייטער אום איהר קאפ א גרינעם קראנץ.

דער פערגלייך איז א ריכטיגער, ווי־סען אבער דארפען מיר, אז אין דער צייט פון שטורם פיהלט דער איד גאנץ גוט דעם וועהטאג, די יסורים ווערען ביי איהם ניט ליעב, א טהייל פון זיין תענוג.

פארקעהרט, ווייל דער איד האט אזוי ליעב דאס לעבען, לעבען ניט ווי רש"י מאכט, נור דאס אמת'ע לעבען, דאס איי־דישע לעבען, טהיגן איהם שמערצען זעהר וועה. ער ליידט נור די שמערצען, ווייל ער ווייס, אז כל זמן ער לעבט איז נאך דא האפנונג.

ווי זאגט א פשוט'ער איד: כל זמן עס ווארפט זיך נאך א אדער איז נאך אלץ, די פערליירען.

דער איד, אויב ער ליעבט ווי א ווארט אין בריין, הייסט עס ניט, אז ער האט ליעב דעם בריין, ער האלט זיך נור דארט, ווען ער האט קיין ברירה, אז ווארט ער עס מצא, ביז א פאסיגער געלעגענהייט.

דער פריגציפ איז: חכי רגע עד יעבור זעם.

אינטערעסאנט איז, אז אויף דער אידי־שער שטן ווייס פון דעם סוד, אז דער איד האט ליעב דאס לעבען, וואָרום זעה מיט וואס פיר א זיכערהייט ער ערקלערט, אין דעם פראָלאָג פון איוב: „וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו". אלץ אין דער וועלט אבי נור לעבען.

פיק חוי מה עבא דבר. ביי קיין אומה ולשון צוטרייסעלט ניט דאס וואָרט מיט די זעעלע ביי איהרע יסודות ווי ביי די אידען.

דערט א איד, ווי יעזער אין געשטאָר־בען, אזוי באלד זאגט ער „ניט דאָ גע־דאכט", „די שעה זאל ניט זיין", „ניט פיר קיין שום אידען געדאכט", אז. וו.

דער גוי זאגט א ווערטעל: „מיט נאט שפאס ניט", דער איד הייט דאס שטרענג אפ בנונע צום טויט. ער וועט קיין מאל ניט אין שפאס, ניט בדרך משל אפילו, זיך אויסריידען צו עמיצען: „ווען די זאלסט שטארבען", ער וויל דאס פיר דעם מויל ניט ברייננען.

שולדיג איז אין דעם געווים א ברוד־סער אבערגלייבען, ער איז אבער ניט בע־ניגער כאראקטעריסטיש.

ביים אידען ווען עמיצער ווערט קראנק אין זיין פאמיליע, לאזט ער לחלוטין ניט צו דעם געדאנק פון טויט. דאס איז פיר איהם דער אונגערעכטער פאל.

אין ער הגים איז פיר דעם אידען דער טויט ניט געוואָרען קיין יום טוב. ער בע־ציערט ניט זיינע מתים מיט בלומען. ער מאכט ניט קיין סעודה, זוייל דער טויט רופט אין איהם ארויס שרעק, א מורא פיר דעם יענע זייט, וויפיעל דער גלויבען אין דער עולם הבא האט זיך ניט פערשפרייט צווישען אידען.

דער איד האט קיין מאל ניט בע־טראכט דאס לעבען אלס אן אפקומענ'יש, קיין מאל ניט געקוקט אויף דער וועלט ווי אויף א שפיטאל פיר קראנקע, ווי אן אינזעל פיר פערשיקטע — דער איד איז געווען אן אפטימיסט און זיין בעגשליכען לעבען מעהר זונן ווי שאטען. מעהר גליק ווי טרעהרען, און עס קענען די טרעהרען אמאל זיין די וועלען מיט וועלכע מען ווייסט זיך צו צום גליק, דער ציעל איז אבער דאס גליק, וועלכעס וועט קיין מאל ניט פערלוירען פון אויג, און וועל־כעס שפיגעלט זיך אויף אין דער טעהער.

דער איד האט קיין מאל ניט געדענט זיין נאט דורך פייניגען פון דאס לייב, דורך סגפנות.

דער אידישער מחוקק טרעט ארויס געגען א איבריגען קראנץ אויף דעם מענש־ליכען לייב, ווייל טהייער איז דאס לייב, און דאס לעבען.

* * *

די אידען, ערקלעהרען אפט ניט־אידישע הענקער, האבען ניט געהאט קיין בענריעף פון דער „יענער־וועלט" פון דעם „עולם־הבא", נור האבען דאס געמוזט ענטנעהמען ביי פרעמדע. די בפירוש־קריסטליכע דענקער ערקלעהרען, אז די "יענע וועלט" איז דער אויפטהו פון דעם שעפער פון נייעם טעסטאמענט. בין איהם האט מען דאס ביי אידען ניט גע־וואוסט.

די ערשטע מיינען מיט דעם צו בע־הויפטען, אז די אידען זיינען צו גרויסע פראָזאאיקער „אין להם אלא מה שעיניהם רואות". עס פעהלט די אידען פאנטאזיע, דמיון, וועלכער זאל זיי אויפהויבען הויך אין די הימלען, וועלכער זאל געבען ער־קלעהרונגען פאר דעם יענע זייט פון זא־בען, מיט וועלכען זיי זאלען קענען ארי־בערקוקען אדער ארינטער קיקען, אז די אידען זיינען צו רעאל, צופריעדען מיט דעם אויסזעהן פון דער זאך, און קימערען זיך ניט פיר דעם דינג־אן־זיך, ווי קאנט רופט עס, אדער פיר דעם ניט־זיין וואס אז דער אמת'ער זיין, פיר דער אידעע וואס בעקליידעט זיך אין כמה לבושים, וואס דאס אין לעעטען חשבון מיינט, אז די אידען זיינען אויבערפלעכליך, ניט פעהיג אריינצודרינגען אין דעם תוך פון דער זאך, אין דעם וואס ליעגט אונטער דער אויבערפלעכע.

די אויסדרוקליך קריסטליכע דענקער מיינען צו בעהויפטען, אז מיט דער אידישער אויפפאסונג פון דער וועלט קען דער מענש ניט דורכקומען. צו קורץ איז דאס לעבען, און די איינציגע שרוף קען נור זיין אין דעם שאטען פון א יענער וועלט, די „יענע וועלט" קען אויף זיין דער איינציגער עלטער אויף דער פראַ־גע: „רשע וטוב לו צדיק ורע לו", אויף דער פראגע, וואו איז די נאט'ס גערעכ־טיגקייט, ווען די זונן פון גליק שיינט פיר דעם זונדיגען?

די קריסטליכע דענקער מיינען מיט דעם צו בעוויזען, אז די קריסטליכע רע־ליגיאן איז העכער פון דער אידישער.

די אידישע געלעהרטע פון זייער זייט בעוויזען אויף, אז עס איז נאך דא רמזים אין דער אלטער ביבעל. בנונע יענער וועלט, אז דער גלויבען אין יענער וועלט איז פיר אידען לחלוטין ניט פרעמד.

דער שווער פונקט פון דער שאלה לייגען אבער, נאך אונזער מיינונג, ניט אויף דער לייגע.

עס איז קיין צווייפעל, אז די אידען זיינען געקומען צום בענריעף פון א יע־נער וועלט פון זייער איינענער אינטואי־ציע. עס איז לחלוטין ניט וויכטיג אויב אין דער אלטער ביבעל איז פאראן וועג־נען דעם רמזים אדער ניט. די אידישע וועלט־אנשויאונג האט זיך קיין מאל ניט אריינגעשלאגען אויף קיין טייטענבופנקס, און פערגליווערט געוואָרען, נור, פאר־קעהרט, אלס א פאלק וואס האט בעוויזט דערט דאס לעבען, האט עס אויך אין זיין יענקען, אין זיין עולם המחשבה איינגע־פיהרט דעם לעבענ'ס פרינציפ, אין זיין תכליות איז ענטוויקלונג, בייטעל די פאר־מען, אבסארבירען און פערדעהען.

אין דעם תלמוד־נעפינען מיר געוויס וועגען יענער וועלט.

די הויפט פראגע איז: צוליעב וואסער א מאטיוו איז די „יענע וועלט" בעשאפען געוואָרען באהאלט החיים, אדער משנאת־החיים? איז זי געוועבט פון ליכטיגע זר־נען־שטראהלען, וואס דער מענש אין זיי־נע גליקליכע מינוטען, פון טויפער ליעבע מיט זיין יועלט, האט פון זיין ליכטיגער זעעלע געעוינען, אדער איז עס א וויס־טער חלום פון מענשען, וואס וויילען אנט־לויפען פון לעבען וואס איז פיר איהם אן אומקיהבבא? און אין דעם ענטפער ווייזט זיך ארויס דער נאכצער אונטערשיעד פון דער אידישער אויפפאסונג ביז דער קריסטליכער.

דער איד האט ליעב דאס לעבען איי־שאפט יענע וועלט, וואס איז א פארזוי־ציג פון דער, כאטש אן אינטערעסאנטער רע. די קריסטליכע אנשויאונג איז מבטל אין נאכצען די וועלט צוליעב יענער, וואס וועט זיין אין נאכצען אנדערש, ווייל דארט וועט מען פטור ווערען פון דעם עול פון לעבען. די נפקה מינה איז א גרויסע.

די אידען פערדעדען ניט דעם הי־מעל, ווי דאס האבען געטהאן די גריכען, און פערזעהען ניט די ערד צוליעב דעם הימעל, ווי דאס וויל די קריסטליכע אמונה, נור זיי זעהן ביידע, הימעל און ערד, זיי זעהן אבער אויף דעם הימעל אויף דער ערד.

שמאי ורעא הנשקי הדדי די ערד איז אויף הימעל.

ווען דער מענש איז אויף דער ערד זעהט ער דעם הימעל, און ווען ער וויל זיך אויפהויבען הויך אין די וואָלקענס, וואס דאס זאל זיין דער העכסטער ציעל, וואס וועט ער דאן זעהן? הוי אומר: די ערד.

וואס איז שייך צו דער ערשטער בעהויפטונג, אז די אידען האס געפעהלט פאנטאזיע, האבען זיך ניט פערטראכט מכח דעם דינג־אן־זיך איז דאס א טעות אין פשט מעיקרא.

נראה דער בליק וואס שעצט דאס לעבען, מוז זיך באלד אנשלאגען אן דעם „דינג־אן־זיך", און דער סוף פון געדאנק אין איינגעשטעקט אין אנהויב.

די אידישע לעבענדע ווענען יצירה דערצעהלט זיך איינפאך: אין גאט האט אריינגעבלאזען א לעבענס עטהער אין זיינע נאז לעבער.

אזן סיר אליוועור לאדזיש איז געווים גערעכט, ווען ער ערקלעהרט, אז די אי־דישע פארשטעלונג איבער דער יצירת העולם אין מענשען שטימט מיט דעם לעצטען וואָרט פון וויסענשאפט.

דער היינטיגער בליק אויף דער וועלט איז ניט דער מעכאנישער געאָמעטרישער נור דער ביאלאָגישער, און דער איד, וואס האט זיך מידבחיות בעצויגען צום לע־בען האט עס פון לאנג געהאט דורך זיין איידעלער הרגשה.

* * *

ווי דער יחיד איז אויך דער אידישער כלל פערליעבט אין לעבען.

דעם לעצטען בעוויזיס פיר זיין ליעבע צום לעבען איז דער ציוניזם.

א טעות מאכען די וואס דענקען, אז דער ציוניזם איז א קינד פון פעסעמיזם, ווייל דער איד האט פערצווייפעלט אין דער מענליכקייט צום לעבען אין גלות. ניט דאס איז דער הויפט מאטיוו. דער ציו־ניזם איז געקומען, ווייל דער גרויסער לעבענס אינסטינקט האס דעם אידישען פאלק אונטערגעזאגט זיינע נייע מענליכ־קייטען.

ווי יענע בלוים וואס עפענען איהרע קנאספען ווען די זונן שיינט אויף איהר אין זויגט איין אין זיך יעדען שטראהל און יעדען טראפען טהאו, און ציהט זיך אריין אין זיך, ווען די נאכט־שאטענס נעהמען איין די וועלט.

אזוי איז דאס אידישע פאלק.

ווען דאס אידישע פאלק ציהט זיך ארויס פון זיך, איז א סימן, אז זיין אינס־טינקט זאגט איהם אונטער נייע גרויסע לעבענס מענליכקייטען.

דער ציוניזם שטאמט פון דער שפע פון אידישע קרעפטען. דאס אידישע פאלק איז אפשר נאך קיין מאל ניט געווען אזוי רייך אין קרעפטען ווי איצט.

און אין אינזער דור האט געלעבט הערצל.

און אין אונזער דור לעבט ביאליק

וואס איז לעבען? פשוט צורה ולובש צורה. זעהט מען דען ניט אפילו מיט דעם נאקעטען אויג, אז נייע פארמען וואקסען אין יודענטהום?

דער ציוניזם איז דאס נעשעפף פון דעם אידישען גלויבען, פון אידישען אפ־טימיזם, פון אידישען בטחון, פון דעם גרויסען, אלמעכטיגען, טיעף־אין־אידישען פאלק איינגעוואָרצעלטען לעבענס־אינס־טינקט.

דער ציוניזם איז די שעהנסטע פרוכט אויף דעם אידישען לעבענס־בוים, איז דאס שעהנסטע ליעד וואס דער אידישער האלדז האט ארויסגעבראכט. עס איז א ליעד, וואס האט אן זיך דאס אייביגע רוישען פון וואסער־פאל, דעם אפקלאנג פון די העכסטע בערג, דעם נגון פון וואלד, ווען א שטורם־ווינד האט אויף די בוימער־שפיצען זיינע טרט געפלאכטען, עס איז א ליעד וואס רייסט זיך פון איין עק וועלט צום צווייטען, וואס דונערט אפ אין אלע וועלטען, ווייל עס איז דאס גרוי־סע לעבענס־ליעד, וואס ווערט פון דעם יונגווערזיאום און זיין הערשאפט אין כא־רוס געזונגען.

עס איז דער שיר־החיים.

שרעקליכע מגפות הערשען אין לאדז.

אמסטערדאם: — לויט די לעצטע ידיעות וואס זענען פערעפענטליכט גע־וואָרען אין קראקוי, נעפינט זיך איצט די שטאדט לאדז אין א שרעקליכען צו־שטאנד.

אין נארמאלע צייטען, איז די שטאדט לאדז געווען א וויכטיגער אינ־דוסטריעלער צענטער. זינט די מלחמה האט אויסגעבראכען, און די דייטשען האבען פערנומען די שטאדט איז די לא־גע פאר די איבערגעבליבענע איינוואָהנער נעוואָרען אונערטרעגליך. 50,000 אר־בייטער האבען נעמוזט אבפאהרען נאך דייטשלאנד זוכען מיט זייער בלאקאדע צו צווינגען דאס דייטשע פאלק זיך אונטער צוגעבען, אז דאס ענגלישע פאלק פער־הונגערט די צווילע דייטשע בעפעלקערונג וועלכע איז גאט די נשמה שולדיג.

דייטשלאנד טענה'ט אויך, וואס זע־נען נעבאך די פרויען און קינדער שולדיג, ווען די ארמייען שלאגען זיך.

דיזע אלע טענות גיט אן דייטשלאנד צו בעווייזען, אז די ענגלענדער זענען באַרבארען, און זיי האנדלען נעגען די אינטערנאציאנאלע געזעצען.

דייטשלאנד דארף אבער בעווייז א קעהר טהאן א בלעטעל היסטאָריע, און זי וועט דאן אליין זעהען בערעב אין דער בעסטער מיטעל דערצו הונגער, אבער האבען באטש די דייטשען שפעטער בעדרוערט די אונגליקליכע צווילע בעפעל־קערונג?

אבער דאס אויך ניט. די דייטשען האבען זיך נאך געריצט מיט די אויס־נעהונגערטע פראנצויזען. ווען ביסמארק דער דאמאלדיגער דייטשער קאנצלער איז אנגעקומען אין פאריז, האט ער בע־מערקט צום דאמאלדיגען פראנצויזישען פרעמיער:

„ביי אייך אין די נאסען זעהט מען דאך נאך שעהנע קינדער־לאך! זענען זיי דען ניט אויסגעשטארבען אין דער צייט פון דער בעלאגערונג?"

דאס איז געווען דאס סימפאטיע־וואָרט פון די, וועלכע בעלאגען זיך יעצט אויף די ענגלענדער און אויפ'ן ענגלישען באַרבאריזם.

זאגאר אין דער יעצטיגער בלאקאדע אויף דייטשלאנד האט ענגלאנד שוין איי־איינינע מאל געוואלט צולאזען שפייז אהין זי האט אבער געוואלט א נאראנטע פון דער דייטשער רעגיערונג, אז דאס שפייז וועט אויסדריקליך געגעבען ווערען פאר דער צווילער בעפעלקערונג און ניט פאר דעם מיליטער. אבער דייטשלאנד האט זאגאר אזא נאראנטיע ניט געוואלט גע־בען.

דייטשלאנד האט בעראדפט זיין די לעצטע, זיך צו בעקלאגען אויף באַרבאַ־ריזם און בעדעכען אינטערנאציאנאלע גע־זעצען, ווארום דאס וואס זי האט מיט עסליכע אין פעריציע יאהר געזייהעט, שניידט זי יעצט.

ש. ש.

וואס דייטשלאנד האט געטהאן און אויף וואס זי בעקלאגט זיך

די בלאקאדע וועלכע ענגלאנד פיהרט אן אויף דייטשלאנד. — וואס דייטש־לאנד האט מיט עטליכע און פערציג יאהר צוריק געטהאן מיט די פראג־ציזען. — מענשען האבען געגעסן מייזען פלייש און קינדער זענען אין די מיטערס אריסס פון הונגער אויסגעגאנגען.

———)::(———

אין דער לעצטער צייט, מעהר ווי זוען עס איז פריהער, האט זיך דייטש־לאנד געגומען בעקלאגען פאר דער נייט־ראלער וועלט אויף ענגלאנדס בלאקאדע. אין דער לעצטער נאטע, אין וועלכער דייטשלאנד האט נאכגעגעבען אמעריקאס פאדערונג אויפצוגעבען איהר סובמארין מלחמה אויף פרעדליכע פאסאשירען־פראכט שיפען, בעט זי אמעריקא אין א האלב דראהענדען טאן, אז אמעריקא זאל ווירקען אויף ענגלאנד, זי זאל אביסעל פערלייכטערען איהר בלאקאדע.

צו דער נייטראלער וועלט האלט דייטשלאנד אין איין בעקלאגען זיך, אז די ענגלענדער זענען באַרבארען, אז די צווילענדער זוכען מיט זייער בלאקאדע צו צווינגען דאס דייטשע פאלק זיך אונטער צוגעבען, אז דאס ענגלישע פאלק פער־הונגערט די צווילע דייטשע בעפעלקערונג וועלכע איז גאט די נשמה שולדיג.

דייטשלאנד טענה'ט אויך, וואס זע־נען נעבאך די פרויען און קינדער שולדיג, ווען די ארמייען שלאגען זיך.

דיזע אלע טענות גיט אן דייטשלאנד צו בעווייזען, אז די ענגלענדער זענען באַרבארען, און זיי האנדלען נעגען די אינטערנאציאנאלע געזעצען.

דייטשלאנד דארף אבער בעווייז א קעהר טהאן א בלעטעל היסטאָריע, און זי וועט דאן אליין זעהען בערעב אין די באַרבארען און וועהר עס בערעבט די אינ־טערנאציאנאלע געזעצען. שוין ניט רייר־הענדיג דערפון, וואס דייטשלאנד טהוט אין דער יעצטיגער מלחמה.

געווען איז דאס אין 71—1870־טען יאהר, האבען זיך דייטשען האבען זיך געשלאגען מיט די פראנצויזען, און לויט די דאמאלדיגע נייטראלע צייטונגען האב־בען איבערגעגעבען די נייעס, האט פאל־גענדעס פאסירט:

אין מאנאט סעפטעמבער האבען די דייטשען בעלאגערט פאריז, און גלייך האט די פאריזער בעפעלקערונג גענומען הונגערען. די דייטשען האבען זיך אבער גאנץ ווייניג געקיקערט פאר דער צווילער בעפעלקערונג. אין מאנאט אקטאבער איז שוין אין פאריז געווען פערדעך פלייש מיט גאלד צו גלייך. ארום נאוועמבער דעם 20־טען האט מען שוין אין פאריז נאר קיין פלייש ניט געקוקט בעקומען. דעם 6־טען דעצעמבער האט אן ענגלישער קאַ־דעספאנדענט בעשריעבען די לאגע פון די פאריזער איינוואָהנער. ער האט דאן גע־מאלדען, אז אין די רעסטאָראנען נוצט מען מייזען פלייש אין עס זענען דא ספע־ציעלע מענשען, וועמענס אויפגאבע עס איז צו זוכען מייז.

דאס מייזען פלייש איז אויף געווען זעהר טהייער, בלויז גרויסע בגירים פלע־גען עס קענען בעקומען. מען קען זיך שוין פארשטעלען וואס די ארימע בעפעלקערונג האט געגעסען אין מיט וואס די בעפעלקע־רונג האט זיך ערנעהרט.

דעצעמבער דעם 15־טען האט דיר־ניערונג איבערגענומען אלע פליישען אין איהרע הענט, און יעדער פאסיליע האט בעקומען 3! גראהם פערדען פלייש, דאס איז ארום אין אונץ.

דעם 15־טען יאנואר האט די רעגי־ערונג גענומען רעדוצירען די פארציעס ברויט, וועלכע פלעגען אויסגעטהיילט ווערען, און אנשטאט 500 גראם ברויט, האט מען גענומען געבען 300 גראהם (ארום 10 אונצעס) א טאג פאר ער־וואקסענע און האלב פון דעם פאר יונגע.

דאס ברויט איז געווען א מין שוואר־צע צוזאמענגעמישאטן פון רייז, האבען און זאגאר הייי, דאס איז געווען א מין ברויט וועלכען א מענשליכער מאגען קען ניט פערדייהען, פון דעסטוועגען איז אזא ברויט אויך ניט געווען צו זאט; פרויען און קינדער פלעגען שטעהן אין דער רייהע אין דרויסען אין רעגען און קעלט, מאנעע טעג פלעגען קינדער שטעהן אין דרויסען נאקעטע אין א קעלט פון 21 גראד, און שטעהן פלעגט מען דארפען א נאנצען טאג איידער מען פלעגט בעקומען כאטש אזא צוהרייגען ברויט.

ווען קיין פערדען פלייש האט מען שוין מעהר ניט געקענט בעקומען, האט מען גענומען נוצען העלפאנד פלייש, און אזא פלייש איז אויך געווען אונגעהייער טייער, מען האט פאר אזא פלייש בע־דארפט צאהלען פון 10 ביז 45 פראנק א פונט, מען האט זאגאר געגעסען טיגער פלייש.

די מארקעטס פלעגען פערקויפען הינט און קעץ פלייש, און ביי די גבירים האט מען סערווירט קעצענע און מייזען פלייש.

די פארזיזער צווילע בעפעלקערונג איז בוכשטעבליך אויסגעשטארבען פון הונגער און קעלט, און דער רעזולטאט פון דעם איז געווען, אז ווען מען האט שוין געגומען פערהאנדלען וועגען פריי־דען און עס איז אנגעקומען אין ענגלישע קאמיסיע מיט הילף פאר די ארימע, האט מען פשוט יעדער פאמיליע געמוזט אריינ־טראגען דאס עסען אין הויז, ווייל די מענשען האבען ניט געקענט ארומגעהן אויף זייערע פיס, פיעלע האט מען זאַ־גאר געדארפט אריינלייגען אין מויל דאס עסען, ווייל זיי זענען געווען אזוי אויס־עטען, ווייל זיי זענען געווען אזוי אויס־געמאטערט אז אליין האבען זיי זיך ניט געקענט ריהרען.

אבער נאך ערגער פאר די ערוואק־סענע האבען געליטען די קליינע קינדער, קליינע קינדער, און ערשט געבויריענע זע־נען פון הונגער אויסגעגאנגען.

די פראנצויזישע רעגיערונג האט גע־שפארט פון די גרויסע צו אויפהאלטען די קינדער. 3000 קיה זענען געשטעלט גע־וואָרען אים צו פערזאָרגען די קליינע קינ־דער מיט מילך. מילך האבען געמוזט האַ־בען די קראנקע קינדער און די ניי־גע־בוירענע, אבער עס איז ניט געווען גע־נוג, און אין מאָנאט יאנואר איז שוין מעהר קיין מילך ניט געווען, די קתדער פלעגען אויסשטארבען מאסענווייז. זיי פלעגען פאלען ווי די פליגען.

די דייטשען האבען עס אלעס גע־וואוסט, און דאך האבען זיי ניט צוגע־לאזען קיין מעדיצין זאגאר פאר די קראנ־קע קינדער. זיי האבען זיך ניט געקי־מערט וואס א בעפעלקערונג כמעט פון 2,000,000 ראנגעלט זיך אין די נעגעל פון טויט, בלויז צוליעב די מיליטערישע אפע־ראציאנען. אבער אויף דעם קען מען פיי־לייכט געפינען אן ענטפער: מלחמה צייט. די דייטשען האבען געוואלט די אויס־פראנצויזען זאגאלען זיך גיך אונטערגעבען, אין דער בעסטער מיטעל דערצו הונגער, אבער האבען באטש די דייטשען שפעטער בעדרוערט די אונגליקליכע צווילע בעפעל־קערונג?

אבער דאס אויך ניט. די דייטשען האבען זיך נאך געריצט מיט די אויס־נעהונגערטע פראנצויזען. ווען ביסמארק דער דאמאלדיגער דייטשער קאנצלער איז אנגעקומען אין פאריז, האט ער בע־מערקט צום דאמאלדיגען פראנצויזישען פרעמיער:

„ביי אייך אין די נאסען זעהט מען דאך נאך שעהנע קינדער־לאך! זענען זיי דען ניט אויסגעשטארבען אין דער צייט פון דער בעלאגערונג?"

דאס איז געווען דאס סימפאטיע־וואָרט פון די, וועלכע בעלאגען זיך יעצט אויף די ענגלענדער און אויפ'ן ענגלישען באַרבאריזם.

געבריים אין א מארעל ברוד־ריי. כדי צו ענטשפרעכען דעם גע־בריך פון דער היים — די פאמי־ליע — דעם אטלעט — אדער וועמען עס איז וואס נוטינט זיך אין א שפיין־טאנץ.

דאס ביער וואס איז תמיד א. ק."

ארדערט א קיים פון אייער דיעלער ה י י נ ט.

Satisfying

עס איז לייכט, מילד און צופריע־דענשטעלענד, שטארק אין פאזי־טיווע שפיין ווערטהען — נאהר־האפטיג און ערעטענד — א מילדער, ערעלער אויפרענער.

די סאמע בעסטע וואס ווערט געפאסט אויפ'ן פאסיפישען ברעג

קלאווער ליעף ברענד

נעקענטע סעמען

ווערט געפעענט בא אייך אויפ'ן טיש פריש, נארהאפט און אזוי אפעטיטנע ווי ווען עס איז פערזיגעלט נעווען, יעדער באקסל איז גארא־נטירט.

פאדערט בלויז קלאווער ליעף